

4.3. Tekninen apu, kansallinen maaseutuverkosto sekä koordinaatio, rajaukset ja yhteensovitus maaseuturahaston ja muiden rahastojen kanssa

4.3.1 Tekninen apu

Tavoitteet

Teknisen avun rahoituksella edistetään CAP-suunnitelman mahdollisimman sujuvaa ja tehokasta hallinnointia. CAP-suunnitelman laadukkaalla toimeenpanolla varmistetaan, että rahoitettavat toimet tuottavat elinvoimaa, lisäarvoa ja tarvittavia uudistuksia Suomen maaseudulle ja sen elinkeinoille.

Toimien alustava suunnittelu ja rajaus

Teknistä apua käytetään CAP-suunnitelman hallinnointiin ja toimeenpanoon liittyviin tehtäviin, mm. suunnitteluun, valmisteluun, seurantaan, tietojärjestelmien kehittämiseen, arviointiin, viestintään, koulutukseen, tiedonvaihtoon ja verkostoitumiseen. Lisäksi kansallisen maaseutuverkoston (CAP-verkosto) toiminta rahoitetaan teknisestä avusta. Teknisen avun rahoitus sisältää yhteisen maatalouspolitiikan molempien pilareiden (I ja II) toimia.

Todentamisviranomaisen tehtäviin tai rahoitettujen toimien valvontaan ei käytetä teknistä apua. Teknistä apua ei käytetä CAP-suunnitelmasta rahoitettavien toimien valvontaan.

Koko rahoituskautta 2023-27 koskevan teknisen avun indikaatiivisen käyttös suunnitelman ja rahoituskauden aikaiset käyttös suunnitelmat hyväksyy CAP-suunnitelman seurantakomitea.

Teknisen avun julkisen rahoituksen määrä yhteensä 102 miljoonaa euroa, josta maaseuturahaston osuus on 43 %. Julkisesta kokonaisrahoituksesta 10 miljoonaa euroa osoitetaan kansallisen maaseutuverkoston käyttöön.

Tuensaajat/ hyödynsaajat

Teknistä apua voivat käyttää maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto, Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset (ELY-keskus), sekä kansallinen maaseutuverkosto edellä mainittuihin tehtäviin.

4.3.2. Kansallinen maaseutuverkosto

Kansallisen maaseutuverkoston perustamismenettely ja -aikataulu

Kunkin jäsenvaltion on perustettava kansallinen yhteisen maatalouspolitiikan verkosto (kansallinen CAP- / maaseutuverkosto) organisaatioiden ja hallintojen, neuvonantajien, tutkijoiden ja muiden maatalouden ja maaseudun kehittämisen innovaatio toimijoiden verkottamiseksi viimeistään 12 kuukauden kuluttua sen jälkeen, kun komissio on hyväksynyt CAP:n strategiasuunnitelman.

Ensimmäinen koko maaseudun kehittämisohjelmaa palveleva maaseutuverkostoyksikkö perustettiin ohjelmakaudella 2007–2013. Jo ohjelmakaudella 1995–1999 toimi kuitenkin Suupohjan koulutuskuntayhtymän koordinoima Leader-verkostoyksikkö, ja sen jälkeen ohjelmakaudella 2000–2006 Suomen Kylätoiminta ry:n koordinoima toimintaryhmien verkostoyksikkö. Ohjelmakaudella 2007–2013 maaseutuverkostoyksikkö perustettiin maa- ja metsätalousministeriön yksiköksi. Ohjelmakaudella 2014–2020 maaseutuverkostoyksikkö on sijoitettu Maaseutuvirastoon, joka nyt tunnetaan Ruokavirastona.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o xx/xx (jäljempänä xx asetus) artiklan 113

mukaan kunkin jäsenvaltion on perustettava kansallinen maaseutuverkosto, joka kokoaa yhteen maaseudun kehittämisen ja maatalouden parissa toimivat organisaatiot, hallinnon, neuvojat, tutkijat ja muut innovaatioita edistävät toimijat.

Asetuksen (EU) N:o xxxx/202x 5 artiklassa tarkoitetut kumppanuudet ovat osa kansallista maaseutuverkostoa. Asetuksen 113 artiklassa määritellään myös maaseutuverkoston tavoitteet sekä tavoitteet toteuttavan yksikön (maaseutuverkostopalvelut) tehtävät.

Suomen maaseutuverkoston tehtävänä on Manner-Suomen ja Ahvenanmaan CAP-suunnitelmien mahdollisuuksien ja tulosten esille tuominen. Tämä tehdään viestinnän ja koulutuksen keinoin, levittämällä hyviä esimerkkejä sekä kasvattamalla yhteistyön hyötyjä kansallisella ja kansainvälisellä yhteistyöllä. Maa- ja metsätalousministeriö valmistele maaseutuverkoston kauden 2023–2027 toimintasuunnitelman ja sen hyväksyy maaseutuverkoston ohjausryhmä. Lisäksi maaseutuverkostolle laaditaan vuosittaiset toimintasuunnitelmat.

Maaseutuverkoston koko kauden toimintasuunnitelma ja vuotuiset toimintasuunnitelmat luovat raamit toiminnalle. Vuotuisissa toimintasuunnitelmissa määritellään kunkin vuoden toiminnan painopistealueet, kuinka tavoitteet saavutetaan ja kuinka tavoitteiden toteutumista mitataan. Maaseutuverkoston viestinnän tavoitteet kirjataan vuosittain yksityiskohtaisesti ohjelman yhteiseen viestintäsuunnitelmaan.

Maaseutuverkostoyksikön toiminta alkaa vuoden 2023 alussa. Maaseutuverkosto ja maaseutuverkostoyksikkö toimivat koko rahoituskauden 2023–2027, mutta käytännössä siirtymävaihe huomioiden vuosien 2023–2028 ajan.

Kansallinen maaseutuverkosto perustetaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun CAP-strategiasuunnitelma 2023–2027 on hyväksytty komissiossa. Ensimmäisenä valitaan avoimella hakumenettelyllä kansallisen maaseutuverkoston johtaja. Johtajan valinnan jälkeen aloitetaan kansallisen maaseutuverkoston muiden työntekijöiden rekrytointiprosessi. Tavoitteena on, että kansallinen maaseutuverkosto aloittaa toimintansa vuoden 2023 alussa. Hallintoviranomainen (MMM) nimittää kansalliselle maaseutuverkostolle ohjausryhmän ja ohjausryhmän puheenjohtajan. Ohjausryhmä asetetaan vuoden 2023 alussa.

Kansallista maaseutuverkostoa palveleva yksikkö sijoitetaan Ruokavirastoon.

Verkoston suunniteltu organisaatio eli tapa, jolla asetuksen (EU) N:o xx/xx x artiklan x kohdassa tarkoitetut maaseudun ja maatalouden kehittämisen parissa toimivat järjestöt ja viranomaiset, myös kumppanit, saadaan mukaan toimintaan, ja se, miten verkostotoimistoa helpotetaan

Kansalliseen maaseutuverkostoon kutsutaan osallistumaan kaikki xx asetuksen xx/xx artiklan x mukaiset kumppanit, joita ovat hallinnon sekä suunnitelman sisältöön liittyvien kumppaneiden ja kansalaisjärjestöjen edustajat. Kaikki asiasta kiinnostuneet tahot voivat osallistua maaseutuverkostoon. Maaseutuverkoston ohjausryhmä ohjaa maaseutuverkoston toiminnan painopisteitä. Se hyväksyy maaseutuverkoston monivuotisen toimintasuunnitelman ja vuotuiset toimintasuunnitelmat. Eri tahojen osallistumismahdollisuuden ja suunnitelman eri osa-alueiden kehittämispotentiaalin hyödyntämisen varmistamiseksi perustetaan lisäksi riittävä määrä teemakohtaisia alatyöryhmiä. Alatyöryhmät voivat tarvittaessa nostaa oman toimeksiantonsa mukaisia asioita käsiteltäväksi maaseutuverkoston ohjausryhmässä ja toteutettavaksi vuosisuunnitelman kautta.

Yhteenvetokuvaus kansallisen maaseutuverkoston ohjelman tavoitteiden mukaisesti toteuttamien toimenpiteiden pääluokista

Maaseutuverkostotoiminnan tavoitteena on

- Lisätä relevanttien sidosryhmien osallistumista CAP-suunnitelman toimeenpanoon ja järjestää vertaisoppimisen mahdollisuuksia
- Parantaa CAP-suunnitelmien toimeenpanon laatua
- Lisätä yleisön ja mahdollisten edunsaajien tiedonsaamista CAP-suunnitelmasta ja rahoitusmahdollisuuksista

- Edistää maatalouden ja maaseudun kehittämisen innovaatioita ja tuke kaikkien sidosryhmien osallistumista ja vuorovaikutusta osaamisen ja tiedon lisäämiseksi
- Edistää CAP-suunnitelmien tulosten levittämistä

Kansallisen maaseutuverkoston tehtävänä on

- kerätä, analysoida ja levittää tietoa ja hyviä käytäntöjä toimista, joita CAP-strategiasuunnitelmalla tuetaan. Maaseutuverkoston kaikkein tärkein tehtävä on CAP-suunnitelman viestintä ja tehtäviin kuuluu viestintäverkoston koordinointi.
- luoda alustoja, foorumeita ja tapahtumia, joilla helpotetaan kokemusten vaihtoa sidosryhmien välillä ja vertaisoppimista, myös tarvittaessa kolmansien maiden verkostojen kanssa, kiinteässä yhteistyössä AKIS-verkoston kanssa
- kerätä tietoa ja helpottaa sen levittämistä; edistää rahoitettujen kohteiden ja hankkeiden, esim. Leader-ryhmien ja EIP-ryhmien verkottumista, innovaatiotoimijoiden (EIP) etsiminen, verkostointi ja aktivointi;
- tukea EIP-ryhmien, paikallisten toimintaryhmien tai vastaavien paikallisen kehittämisen rakenteiden välisiä yhteistyöhankkeita, myös kansainvälistä yhteistyötä;
- luoda yhteyksiä muihin unionin rahoittamiin strategioihin tai verkostoihin;
- edistää CAP:n jatkokehittämistä ja myöhempien strategiasuunnitelmakausien valmistelua;
- osallistua eurooppalaisen CAP-verkoston toimintaan ja edistetää sitä.

Kansallisen maaseutuverkoston perustamiseen ja toimintaan käytettävissä olevat varat

Maaseutuverkoston toimintaan varataan yhteensä xx miljoonaa euroa julkista rahoitusta rahoituskaudelle 2023-2027.

4.3.3. Koordinaatio, rajaukset ja yhteensovitus maaseuturahaston ja muiden rahastojen kanssa

Ohjelmakaudella 2014-2020 ERI -rahastojen yhteistyö ja täydentävyys varmistettiin ja kuvattiin yleisellä tasolla Suomen kumppanuussopimuksessa. EU-rahoituskaudella 2021-2027 maaseutu- ja maatalousrahastot eivät ole mukana Euroopan unionin eri rahastojen yhteisessä kumppanuussopimuksessa, mutta yhteensovitus varmistetaan valtakunnallisesti ja alueellisesti eri työryhmissä.

Rahoituskaudella 2021-2027 Manner-Suomessa toimeenpannaan kahta muuta EU:n osaksi rahoittamaa ohjelmaa: Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+) rahoitettava alue- ja rakennepolitiikan ohjelma (Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027), joka sisältää myös oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) sekä toisena Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (EMKTR) rahoitettava Suomen toimintaohjelma 2021-2027. Ahvenanmaan maakuntahallitus vastaa maakunnan itsehallintoaseman mukaisesti kaikkien rahastojen osalta Ahvenanmaan maakuntaa koskevasta valmistelusta ja yhteensovituksesta. Ahvenanmaan toimenpiteet sisältyvät Suomen CAP-suunnitelmaan, mutta Ahvenanmaa tekee oman ohjelmansa rakennerahastoista. Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimeenpanemiseksi tehdään yksi koko Suomea koskeva ohjelma, joka sisältää Ahvenanmaan.

Manner-Suomen rakennerahastoista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta vastaa hallintoviranomaisena työ- ja elinkeinoministeriö, maaseutu-, maatalous- sekä meri- ja kalatalousrahastoista maa- ja metsätalousministeriö.

Manner-Suomen ohjelmille ja CAP-suunnitelmalle asetetaan laajat seurantakomiteat, joissa myös käsitellään eri ohjelmien ja CAP-suunnitelman tilannetta ja yhteensovituksessa esiin nousevia kysymyksiä. ELY-keskus tai maakunnan liitto vastaa aluetasolla hallinto- ja maksajaviranomaisena pääosin kaikesta eri rahastojen alu-

eellisten päätösten teosta. ELY-keskuksessa olevat viranomaisryhmät käsittelevät näille viranomaisille osoitetut yritys- ja hankerahoitushakemukset. Näillä menettelyillä samoin kuin erilaisten asiakkuuden hallintajärjestelmien avulla estetään hankkeiden päällekkäisrahoitus ja ohjataan hakemus oikeaan rahoituslähteeseen.

Alueellisella tasolla eri rahastojen ohjelmien strategisen tason yhteensovitus tapahtuu maakunnittain maakunnan yhteistyöryhmässä (MYR), jolla on vastuu alueen kehittämistoimien koordinoinnista. Alueen ELY-keskuksen edustaja on MYR:n jäsen. MYR:n eri jäsenorganisaatioita edustava sihteeristö valmistelee sille käsittelemään tuotavat asiat. Kansallisten ja maaseuturahaston osarahoittamien maaseudun kehittämistoimien osalta alueellisten strategisten tavoitteiden, valintakriteerien ja painotusten asettaminen sekä alueellisten ja paikallisten toimien yhteensovitus tapahtuu pääasiassa MYR:n asettamassa alueellisessa maaseutujaostossa tai vastaavassa koko ohjelmakaudeksi nimettävässä alueellisessa yhteistyöelimessä. Tämän toimielimen työhön osallistuvat alueen maakuntaliitot ja muut asianomaiset alueviranomaiset sekä kansalaisjärjestöjen kuten Leader-ryhmien sekä ympäristö- ja tasa-arvoa edistävien järjestöjen samoin kuin yrittäjien, viljelijöiden sekä muiden kehittämistyöhön osallistuvien sidosryhmien edustajia.

Maantieteellisesti maaseuturahaston rahoitus painottuu harvaan asutulle ja ydinmaaseudulle. Lisäksi huomiota on otettu alueen kehitystä kuvaavat tekijät. CAP-suunnitelman seurantakomiteassa käsitellään toimien valintakriteerit.

CAP-suunnitelman yritysrahoitusta sisältävät toimenpiteet toimivat koordinoitusti työ- ja elinkeinoministeriön yrityksille suuntaamien EAKR –toimenpiteiden kanssa. Maatalousrahaston tuet ovat käytännössä kokonaan maatalouden suorita tukia ja ne kattavat koko maan, myös Ahvenanmaan maakunnan, jolla ei ole suorien tukien toimeenpanossa itsenäistä toimivaltaa. Suorien tukien kohdennuksessa on joitain rajattuja alueellisia painotuksia, joilla vastataan maataloustuotannon säilyttämiseen liittyviin erityistarpeisiin alueellisissa tuotanto-olosuhteissa ja eri tukivälineiden yhteensovituksessa. Maatalousrahastosta rahoitettavat markkina- ja sektoritoimet kattavat koko maan, ja rahoituksen alueellinen kohdentuminen on suoraan yhteydessä siihen, miten sektoritoimilla tuettavat kohteet (esim. tuottajaorganisaatiot) tulevat sijoittumaan ja toimimaan alueellisesti.

EAKR:n toimet kohdistuvat myös maaseudun palveluiden kehittämiseen, kun kyseessä ovat laajat ympäristötoimet (mm. kiertotalouden kehittäminen) tai digitalisaation eistäminen ja Itä- ja Pohjois-Suomessa myös saavutettavuutta ja infrastruktuuria parantavat toimet. EAKR -rahoitus kohdistuu erityisesti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimiin. ESR+ -toimiin sisältyy merkittävä panostus koulutuksen rahoittamiseen ja myös mm. yrittäjien työssä jaksamiseen ja työkyvyn säilyttämiseen.

Biotalous ja sen alla uusiutuvan energian käytön lisääminen sekä energia- ja materiaalitehokkuuden parantaminen kuuluvat kaikkien ohjelmien tavoitteisiin. Alueellisten toimialakohtaisten hankkeiden yhteydessä EAKR -toimenpiteet täydentävät CAP-suunnitelman toimia mm. laajoissa teknologiahankkeissa sekä laajojen toimintaohjelmien valmistelussa.

Yhteisen maatalouspolitiikan välineet ja näiden yhteensovitus

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan keskeisenä tavoitteena on varmistaa kohtuuhintaisten elintarvikkeiden saatavuus kuluttajille. Pohjoisen sijainnin, kilpailijamaita pienemmän tilakoon ja muiden maatalouden erityispiirteiden vuoksi maatalouden tuotantokustannukset muodostuvat Suomessa korkeiksi. Maataloustuotteen myyntitulot kattavat Suomessa vain osan korkeista tuotantokustannuksista, joten tuotanto ei olisi ilman yhteiskunnan tukea mahdollista. EU:ssa maatalouspolitiikka kuuluu komission toimivaltaan eikä yksittäisellä jäsenmaalla voi olla yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteista poikkeavia tukijärjestelmiä. Maatalouden tuet ovat EU:n kokonaan rahoittamia, EU:n ja jäsenmaan yhteisesti rahoittamia tai kokonaan kansallisista varoista rahoitettuja tukia. Eri tukijärjestelmillä on omat lähtökohtansa ja tavoitteensa ja jäsenmaiden vaihtelevissa olosuhteissa tarvitaan erilaisia toimenpiteitä.

Eri tukijärjestelmillä on useita erilaisia ja myös toisistaan poikkeavia tavoitteita, mutta keskeiset tukijärjestelmät ovat viljelijäväestön tulonmuodostuksen kannalta erittäin merkittäviä. Tukien yhteensovittamisen keskeisenä haasteena on saada tukijärjestelmät toimimaan siten, että eri tavoitteita voidaan edistää tasapainoisesti ja samalla järjestelmät täydentävät toisiaan mahdollisimman hyvin.

EU rahoittaa kokonaan maatalouden suorat tuet, joilla koko EU-alueen viljelijöille pyritään turvaamaan maatalouden kannattavuuden perusedellytykset aiempaa markkinasuuntuneemmilla maataloustuotteiden markkinoilla. Suomessa ensisijaista on hyödyntää ne tukivälineiden mahdollisuudet, joilla varmistetaan tuotannon jatkuminen ja kehittyminen myös korkean kustannustason pohjoisissa tuotanto-oloissa. Tästä syystä suora tuotantosidonnainen tuki on tärkeä väline esimerkiksi nautakarjatalouden jatkuvuuden turvaamisessa. Suomen erityisolissa maaseudun kehittämistoimiin kuuluvalla luonnonhaittakorvauksella on vastaavasti erittäin suuri merkitys sille, että koko maassa maataloustuotannon taloudelliset perusedellytykset ja samalla ruokaturva voidaan varmistaa. Näiden tukivälineiden ohella viljelijöiden toimintaa turvataan ja ohjataan myös muilla suorien tukien ja maaseudun kehittämisen toimilla. Eri järjestelmien välinen johdonmukainen, kattava ja jatkuva yhteensovitus on näistä syistä erityisen tärkeää Suomen laajassa toimenpidekokonaisuudessa.

Kansalliset rahoitusvälineet

EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa ja maaseudun kehittämispolitiikkaa täydentävät kansalliset maatalouden tukijärjestelmät, joiden tavoitteena on turvata Suomessa maatalouden toimintaedellytykset eri tuotantosuunnissa ja alueilla, kehittää maataloustuotannon rakennetta sekä edistää maaseudun elinvoimaisuuden ja hyvän elinympäristön säilyttämistä. Täydentävät kansalliset tukivälineet on sovitettu yhteen muuhun tukikokonaisuuteen EU:n yhteisen maatalouspolitiikan säädösten ja reunaehtojen mukaisesti. Kansallisista maatalouden tukijärjestelmistä merkittävimmät ovat maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki sekä kokonaan kansallisesti rahoitettu osa rakennetukijärjestelmästä. Maataloustukien merkitys maatalouden tulonmuodostuksessa on Suomen epäsuotuisista luonnonolosuhteista johtuen suurempi kuin unionin muissa jäsenvaltioissa.

Suomen metsäpolitiikka perustuu kestävään metsätalouteen ja metsien monikäyttöön. Kestävällä metsätaloudella tarkoitetaan metsän ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten arvojen tasapuolista huomioon ottamista. Metsätalous toimii markkinalähtöisesti, mutta yksityismetsien kestävää hoitoa ja käyttöä edistetään kansallisella tukijärjestelmällä, jolla tuetaan metsänhoito- ja perusparannustoita sekä metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä puuntuotannon kestävyuden ja metsäluonnon hoidon turvaamiseksi.

Leader-toimenpiteen yhteistyömekanismit ja täydentävyys

Paikalliset Leader-ryhmät toteuttavat omaa strategiaansa toiminta-alueellaan yhteistyössä alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa. Leader-ryhmän toiminta-alue ja paikallinen strategia voi kattaa myös kaupunkialueita. Kaupunkialueella toteutettaville hankkeille Leader-ryhmän tulee käyttää muuta kuin maaseuturahaston rahoitusta. Leader-ryhmän hallitus valitsee rahoitettavaksi puollettavat hankkeet käyttämällä ryhmän omaan strategiaan perustuvia valintakriteereitä. Valintakriteereiden käyttö varmistaa painopisteiden mukaisen toimien rahoittamisen sekä avoimen ja syrjimättömän valintamenettelyn.

Leader-ryhmän tulee laatia yhdessä ELY-keskuksen kanssa työnjakoa kuvaava sopimus. Siitä tulee käydä ilmi yhdessä sovittu, selkeä työnjako hankkeiden ja yritysten rahoituksessa. Leader-ryhmät voivat toteuttaa itse eri rahastoista rahoitettuja hankkeita omalla alueellaan sekä alueiden välisiä ja kansainvälisiä hankkeita. Leader-ryhmät voivat tehdä yhteistyötä ja toteuttaa hankkeita myös muista rahastoista rahoitettujen paikallisten toimintaryhmien ja muiden toimijoiden kanssa.

Euroopan meri- ja kalatalousrahastossa toteutetaan yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä kalaleader toiminnalla. Kalaleaderien hallinnosta vastaa Leader-ryhmä. Lisäksi kaikki kalatalousryhmän alueella olevat Leader-ryhmät ovat osallistettuja kalaleaderin päätöksentekoon.

Suomen alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa ei otettu käyttöön yleisasetuksen mahdollistamaa yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä (Community led-local development CLLD), vaan kansalaistoimintaa edistetään näissä rahastoissa yksittäisinä hankkeina.

UOMMOS